

Onderwerp:

Tussenrapportage bereikbaarheid geldautomaten en afstortfaciliteiten 2022

Datum

2 november 2022

Kenmerk

MOB/ T018-1617859681-1645

Samenvatting

Hierbij treft u de resultaten aan van de *Tussenrapportage bereikbaarheid geldautomaten en afstortfaciliteiten 2022*.

- De landelijke dekking van zowel geldopname- als afstortautomaten voor bankbiljetten (alle automaten) laat een lichte verbetering zien ten opzichte van voorgaande jaren.
- Nieuw in 2022 is dat in het Convenant Contant Geld¹ normen zijn vastgelegd ten aanzien van de dekking van geldmaatautomaten voor het opnemen en afstorten van munten en bankbiljetten (onderscheiden naar verpakt- en onverpakt).
  - Geldmaat voldoet per juli 2022 precies aan de norm voor de dekking van opnameautomaten voor bankbiljetten. De norm wordt echter niet gehaald voor opnameautomaten voor munten.
  - Voor afstortautomaten (bankbiljetten en munten) voldoet Geldmaat aan de normen.

Inleiding

Sinds 2014 monitort het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) jaarlijks de bereikbaarheid van geldautomaten en afstortfaciliteiten. Een van de aanleidingen daartoe is de afspraak geweest in het MOB dat geldautomaten hemelsbreed niet verder dan 5 kilometer van de gebruikers af mogen staan. De monitor wordt om de drie jaar opgenomen in de bredere monitor over de bereikbaarheid en toegankelijkheid van betaaldiensten. In de tussenliggende jaren publiceert het MOB een tussenrapportage.

In deze tussenrapportage is naast de dekking van alle geldautomaten met biljetopname-functionaliteit (zowel van Geldmaat als van niet-bancaire

¹ In april 2022 kwamen de grote banken, Betaalvereniging Nederland, vertegenwoordigers van consumenten, winkeliers, horeca en tankstations, chartale dienstverleners en DNB het Convenant Contant Geld overeen. Doel van de afspraken is er voor te zorgen dat contant geld goed blijft functioneren als betaalmiddel aan de kassa, ook als geleidelijk steeds meer elektronisch betaald wordt. Zie ook: <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/2022/afspraken-over-goed-functioneren-van-contant-geld-in-nieuw-convenant/>

aanbieders), ook de dekking van automaten van alleen Geldmaat gerapporteerd. Voor deze laatste categorie bevat het Convenant Contant Geld een norm van 99,76%.

De tabel is aangevuld met vier andere categorieën chartale diensten: twee voor het afstorten van bankbiljetten en twee voor munten. De dekkinggraad werd voorheen voor alle bankbiljet-afstortfaciliteiten samen gerapporteerd, terwijl deze nu ook zijn opgesplitst in verpakt en onverpakt storten. Verpakt afstorten vindt plaats middels sealbags² en is alleen mogelijk voor ondernemers die hiervoor bij hun bank een afstortcontract hebben afgesloten. Onverpakt storten kan zonder contract en is beschikbaar voor zowel particuliere als zakelijke klanten, mits hun bank bij Geldmaat is aangesloten. De andere twee diensten betreffen het opnemen en afstorten van munten. Ook voor deze chartale diensten is ook een normpercentage in het Convenant opgenomen.

De meetmethode van de dekkinggraad van automaten voor particulier gebruik is ongewijzigd gebleven, namelijk het percentage inwoners per postcode-6 gebied dat binnen een straal van 5 kilometer toegang heeft tot een geldautomaat. De berekening waarbij ieder postcode-6 gebied even zwaar meetelde is in deze Tussenrapportage losgelaten³. De dekkinggraden voor overwegend zakelijke diensten (het verpakt afstorten van bankbiljetten en het opnemen van muntrollen) zijn gerelateerd aan het aantal toonbankinstellingen dat binnen 20 autorijminuten toegang heeft tot de diensten, in plaats van het aantal inwoners binnen 5 kilometer afstand. Hiervoor is gebruik gemaakt van postcode-4 gebieden.

Dekking opnameautomaten (bankbiljetten)

De dekking van geldautomaten met de functionaliteit om bankbiljetten op te nemen is gestegen van 99,67% in 2021 naar 99,81% in 2022. Als alleen naar de dekking van Geldmaat automaten wordt gekeken is dit 99,76%, gelijk aan de Convenant-norm. Op de grafische weergave in de bijlage is te zien waar nog enkele witte vlekken te vinden zijn.

² Bij een sealbagautomaat kan een ondernemer bankbiljetten verpakt in een speciale plastic zak (een "sealbag") afstorten en laten bijschrijven op zijn zakelijke betaalrekening.

³ Er is in deze Tussenrapportage voor gekozen om de bereikbaarheid alleen te meten aan de hand van het aantal inwoners per postcodegebied en niet meer aan het aantal postcodegebieden. De reden is dat de methode op basis van inwoneraantallen een betere weergave geeft van het effect van het ontbreken van een automaat ('witte vlek'). Een witte vlek kan immers geografisch klein zijn, maar als er veel mensen wonen is de impact groot. Tegelijkertijd is vereenvoudiging gewenst doordat nu per chartale dienst wordt gemeten (als gevolg van het Convenant Contant Geld).

Datum

2 november 2022

Kenmerk

MOB/T018-1617859681-1645

DNB UNRESTRICTED |

Dekking van chartale diensten

Tabel 1. Bereikbaarheid chartale diensten geldopname en -afstortautomaten

In procenten

	Type ⁴	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ⁵	2022	Norm ⁶
Opnemen bankbiljetten (alle automaten)	Particulier	99,76	99,73	99,78	99,75	99,67	99,78	99,81	
Opnemen bankbiljetten (alleen Geldmaat)	Particulier							99,76	99,76
Afstorten bankbiljetten	Particulier	97,92	97,77	98,22	98,13	96,81	95,60	97,12	
Afstorten bankbiljetten verpakt	Zakelijk							99,96	98,00
Afstorten bankbiljetten onverpakt	Particulier							95,36	92,59
Opnemen munten	Zakelijk							97,32	98,00
Afstorten munten	Particulier							82,11	80,60

Datum

2 november 2022

Kenmerk

MOB/T018-1617859681-1645

DNB UNRESTRICTED |

Dekking opnameautomaten (bankbiljetten) met spraakfunctie

Op verzoek van de Oogvereniging volgt het MOB sinds de Tussenrapportage 2019 ook de dekking van de geldautomaten met spraakfunctionaliteit. Alleen Geldmaat biedt deze automaten aan. Visueel gehandicapte klanten kunnen deze geldautomaten door middel van spraak bedienen waarmee zij zelfstandig geld kunnen opnemen. In 2020 was de dekking 90,99% (binnen een straal van 5 kilometer), in 2021 was dit 92,59% en dit jaar 94,94%.

Dekking afstortautomaten (bankbiljetten)

Het dekkingspercentage voor afstortfaciliteiten, gemeten op basis van het aantal inwoners binnen een straal van 5 kilometer, is gestegen van 96,81% (2021) naar 97,12% (2022). Deze berekening omvat zowel het verpakt als onverpakt afstorten van bankbiljetten. Verpakt afstorten middels sealbags is mogelijk voor zakelijke klanten. Onverpakt storten van losse bankbiljetten is mogelijk voor zowel particulieren als zakelijke klanten. Het Convenant bevat geen norm voor alle afstortfaciliteiten samen, maar wel afzonderlijk voor verpakt en onverpakt afstorten:

- Voor het onverpakt storten van bankbiljetten geldt dat 92,59% van de inwoners contante stortingen moet kunnen verrichten binnen een straal van 5 kilometer. Met 95,36% is er in 2022 beter dan de norm gepresteerd.

⁴ Voor de zakelijke diensten geldt dat deze zijn berekend o.b.v. het aantal toonbankinstellingen binnen 20 autorijminuten.

⁵ Voor de Bereikbaarheidsmonitor 2021 zijn cijfers van ultimo 2020 gebruikt, i.p.v. de gebruikelijke halfjaarcijfers.

⁶ De bereikbaarheidsnormen zoals afgesproken in het Convenant Contant Geld.

Reden hiervoor is dat Geldmaat steeds meer geldautomaten uitrust met recycle functie, waarop niet alleen kan worden opgenomen, maar ook afgestort.

- Verpakt afstorten van bankbiljetten door middel van sealbags moet volgens de norm mogelijk zijn voor minimaal 98,00% van alle toonbankinstellingen, binnen 20 autorijminuten van waar zij gevestigd zijn. Ook hier scoort Geldmaat hoger met 99,96%. Slechts enkele tientallen toonbankinstellingen in Nederland worden niet afgedekt binnen 20 autorijminuten. In de bijlagen is grafisch te zien dat er slechts enkele postcodegebieden zijn zonder dekking.

Datum

2 november 2022

Kenmerk

MOB/T018-1617859681-1645

Dekking opnemen en afstorten van munten

Nieuw in deze Tussenrapportage is een overzicht van de geografische dekking van muntautomaten, zowel voor opnemen (in muntrollen) als voor het afstorten (losse munten). Deze automaten zijn met de komst van Geldmaat allemaal op nieuwe plekken geplaatst. Voor de oprichting van Geldmaat konden klanten voornamelijk in bankkantoren munten opnemen en storten, terwijl dit bij Geldmaat nu kan in bouwmarkten van Intergamma (GAMMA en KARWEI). Hierover zijn ook normen afgesproken in het Convenant. In 2022 blijkt dat 97,32% van alle toonbankinstellingen toegang heeft tot een muntopname-automaat binnen 20 autorijminuten. Geldmaat heeft zich gecommitteerd aan het realiseren van een norm van 98,00% en dus zal Geldmaat nog muntopname-automaten moeten bijplaatsen. Voor het afstorten van munten is een bereikbaarheid van 82,11% gerealiseerd, gemeten op basis van een straal van 5 kilometer vanaf de plek waar mensen wonen. Hierbij is de norm van 80,60% wel gehaald.

Ontwikkeling gebruik van contant geld

Contant geld speelt door zijn eigenschappen – gebruikersgemak, onafhankelijk van computers en anonimiteit – maatschappelijk gezien (nog steeds) een onmisbare rol. Het is voor een substantieel aantal mensen in de samenleving een voorwaarde om zelfstandig de eigen financiën te kunnen regelen (inclusiviteit). Diverse onderzoeken laten zien dat het merendeel van de bevolking nog steeds aangeeft dat het mogelijk moet blijven om ook te kunnen betalen met contant geld. Het MOB is van mening dat het voor de maatschappij belangrijk is dat contant geld goed blijft functioneren, ook in een omgeving waarin geleidelijk steeds meer gepind wordt. Voor een grote groep mensen is contant geld ook van belang om makkelijker te kunnen budgetteren. Dat standpunt is in mei 2020 door het MOB, op basis van de eindrapportage van een taskforce die dit heeft onderzocht

herbevestigd⁷. Later in april 2022 hebben 23 organisaties, waaronder veel MOB-leden, het Convenant Contant Geld⁸ ondertekend waarin onderlinge afspraken zijn gemaakt over 'het goede functioneren van contant geld'.

De coronapandemie heeft de afname van het gebruik van contant geld als betaalmiddel aan de (fysieke) kassa in 2020 versneld. Na een lichte daling in 2021 lijkt – op basis van voorlopige gegevens – het relatieve gebruik in 2022 zich te stabiliseren rond 20% van de toonbankbetalingen. Al is er wel een groot verschil zichtbaar tussen bevolkingsgroepen, zo ligt het percentage voor mensen ouder dan 65 jaar tussen de 30 en 40%.

Datum

2 november 2022

Kenmerk

MOB/T018-1617859681-1645

DNB UNRESTRICTED |

Tabel 2. Aandeel contante betalingen aan de kassa

Jaar	Aandeel contante betalingen
2016	45%
2017	41%
2018	37%
2019	33%
2020	22%
2021	20%

Bron: [Factsheet Betalen aan de Kassa 2021](#)

⁷ Zie ook het MOB-standpunt over contant geld zoals onlangs herzien door een speciale Taskforce van het MOB, zie [hier](#).

⁸ <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/2022/afspraken-over-goed-functioneren-van-contant-geld-in-nieuw-convenant/>

BIJLAGE

Stippenkaarten geldautomaten en afstortfaciliteiten

Kaarten 1 tot en met 7 op de volgende pagina's geven de uitkomst van de bereikbaarheidsanalyse grafisch weer voor respectievelijk de:

1. Geldautomaten voor opnemen bankbiljetten (alle)
2. Geldautomaten voor opnemen bankbiljetten (alleen Geldmaat)
3. Geldautomaten voor opnemen bankbiljetten met spraak
4. Geldautomaten voor opnemen munten
5. Afstortautomaten voor bankbiljetten verpakt en onverpakt
6. Afstortautomaten voor bankbiljetten verpakt
7. Afstortautomaten voor munten

Postcodegebieden die buiten de dekkingsnorm (5 kilometer dan wel 20 autorijminuten) vallen, zijn op de kaarten rood gekleurd.

Datum

2 november 2022

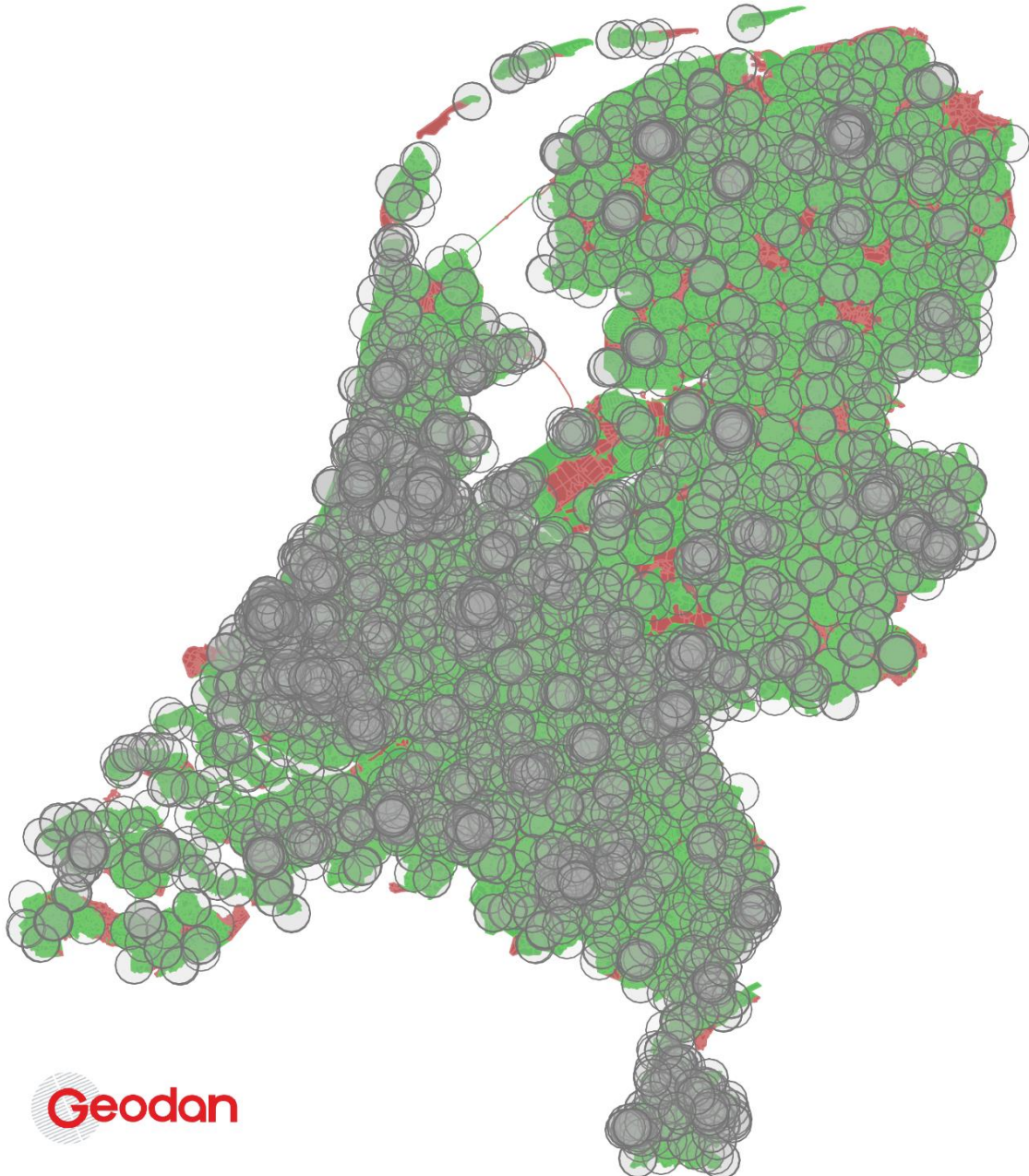
Kenmerk

MOB/T018-1617859681-
1645

DNB UNRESTRICTED |

1. Geldautomaten voor opnemen bankbiljetten 2022 (alle automaten)

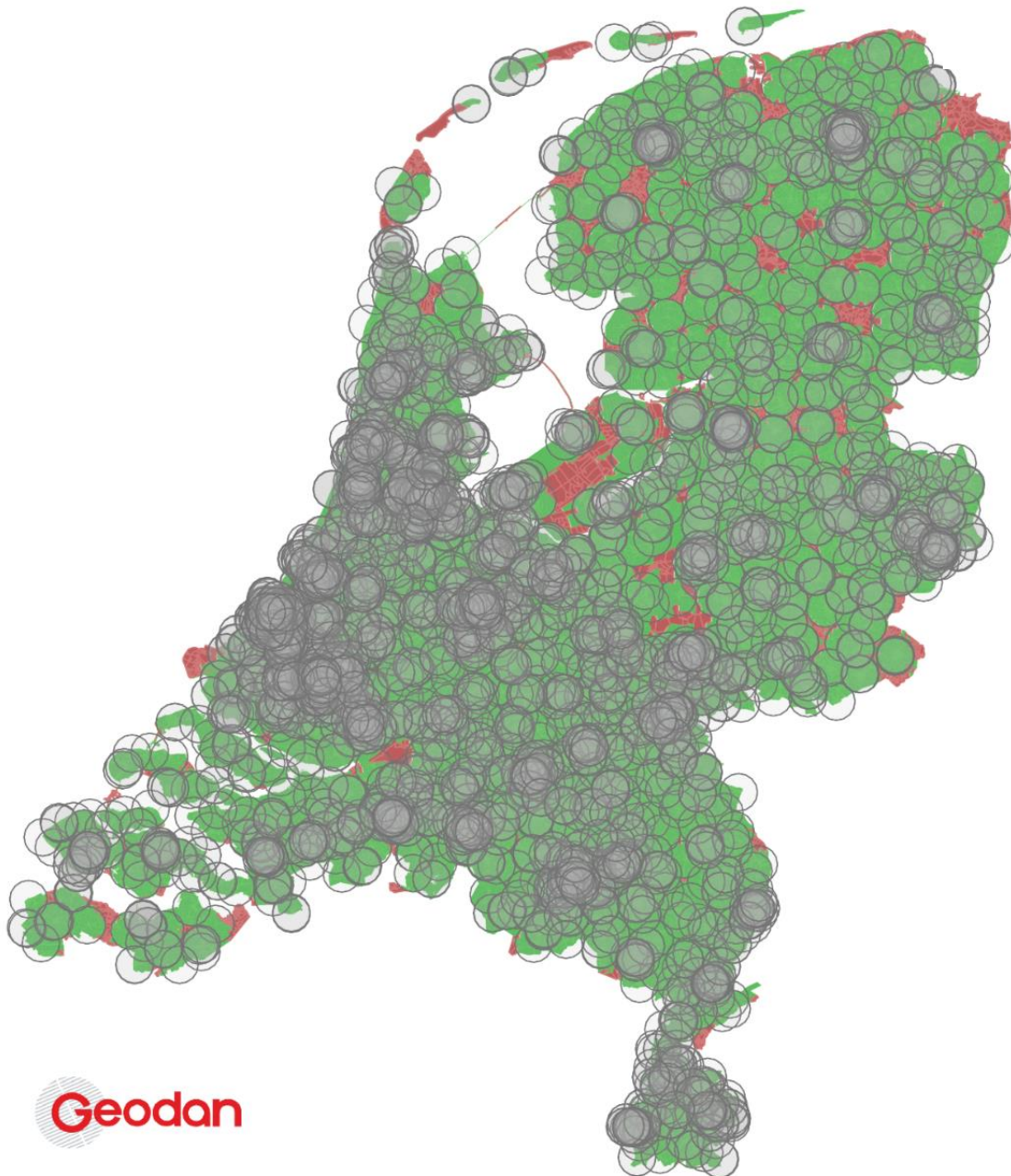
ED |

2. Geldautomaten voor opnemen bankbiljetten 2022 (alleen Geldmaat)

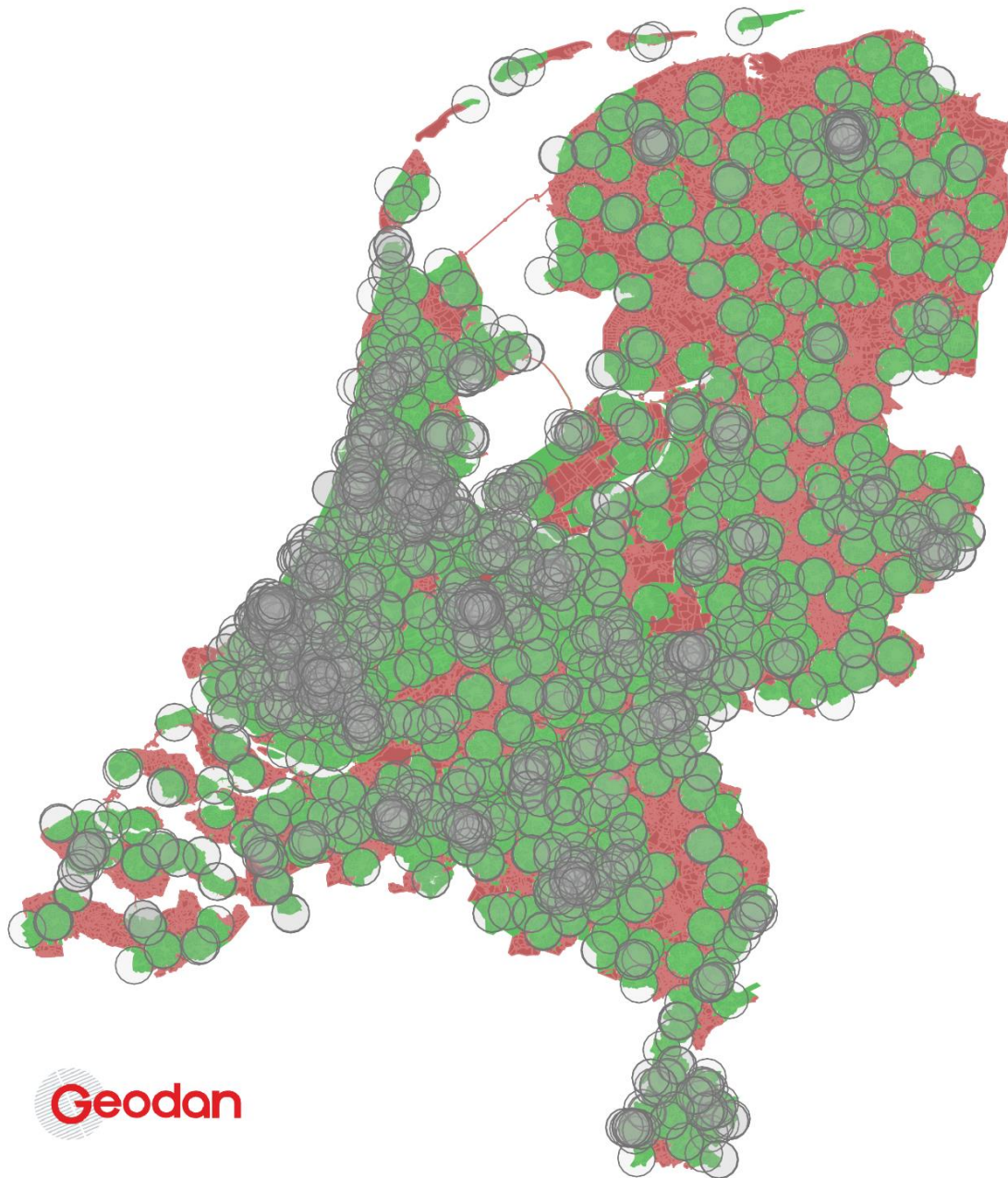
ED |

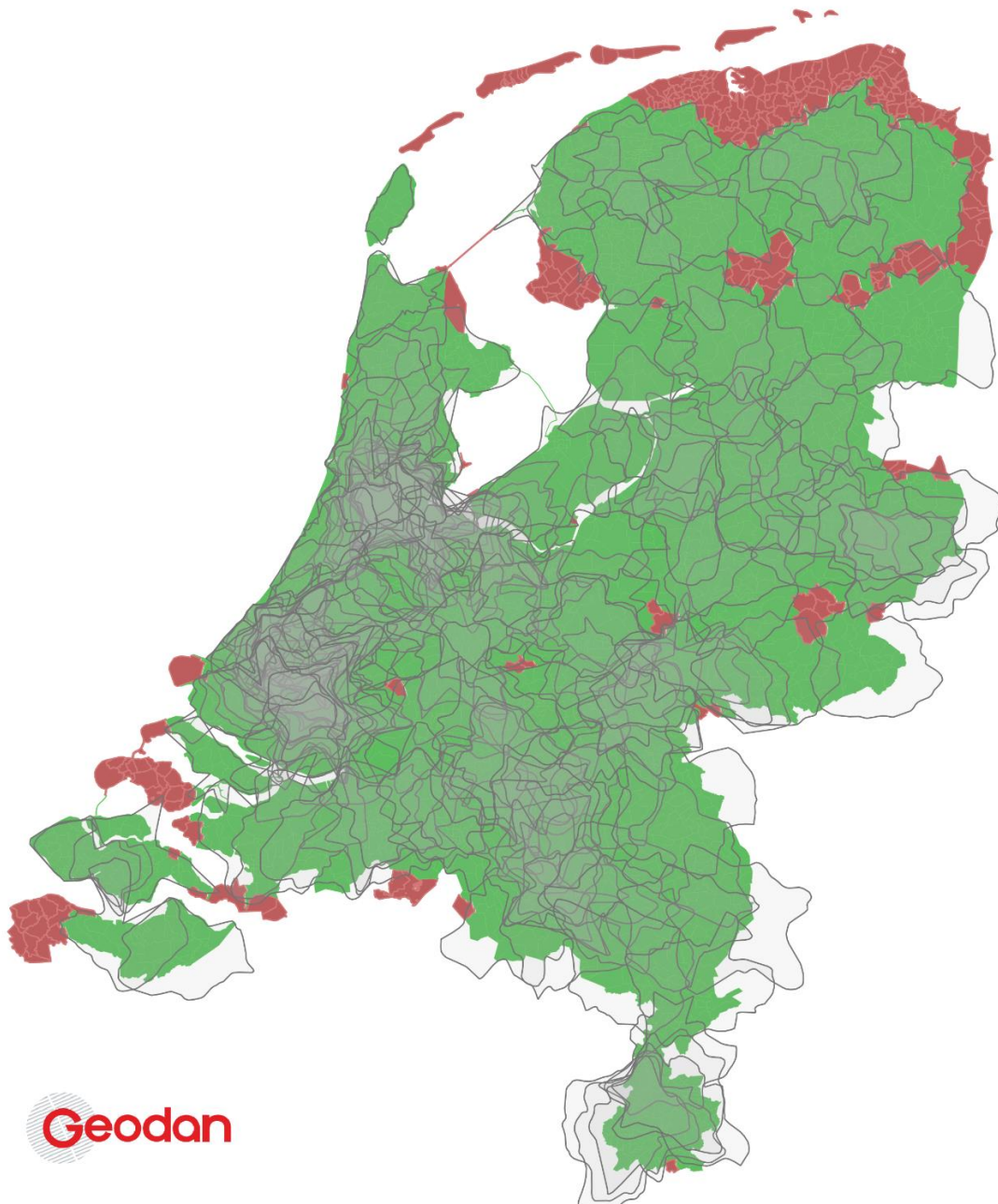

3. Geldautomaten voor opnemen bankbiljetten met spraak 2022

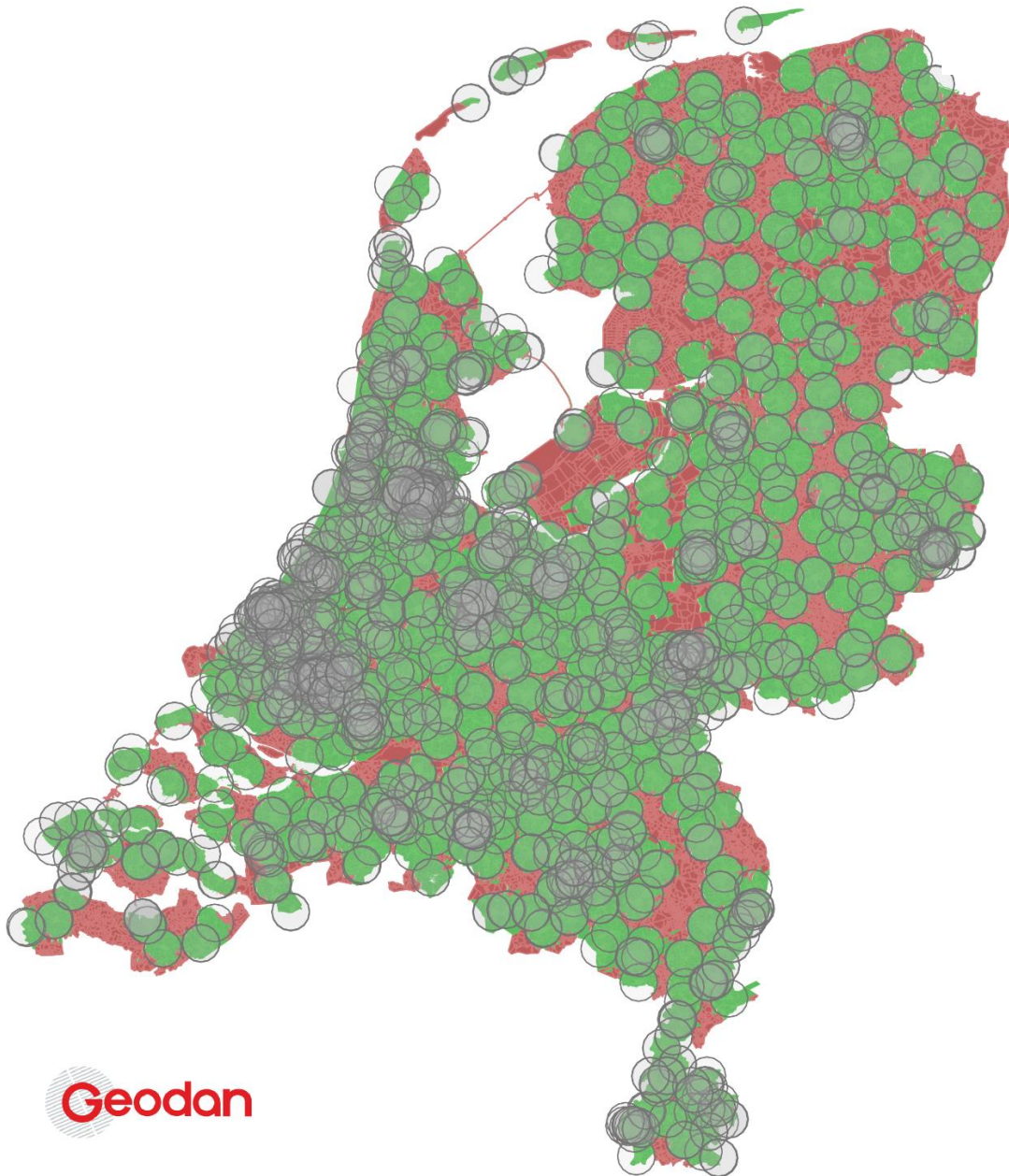
ED |

4. Geldautomaten voor opnemen munten 2022

5. Afstortautomaten voor bankbiljetten (verpakt en onverpakt) 2022

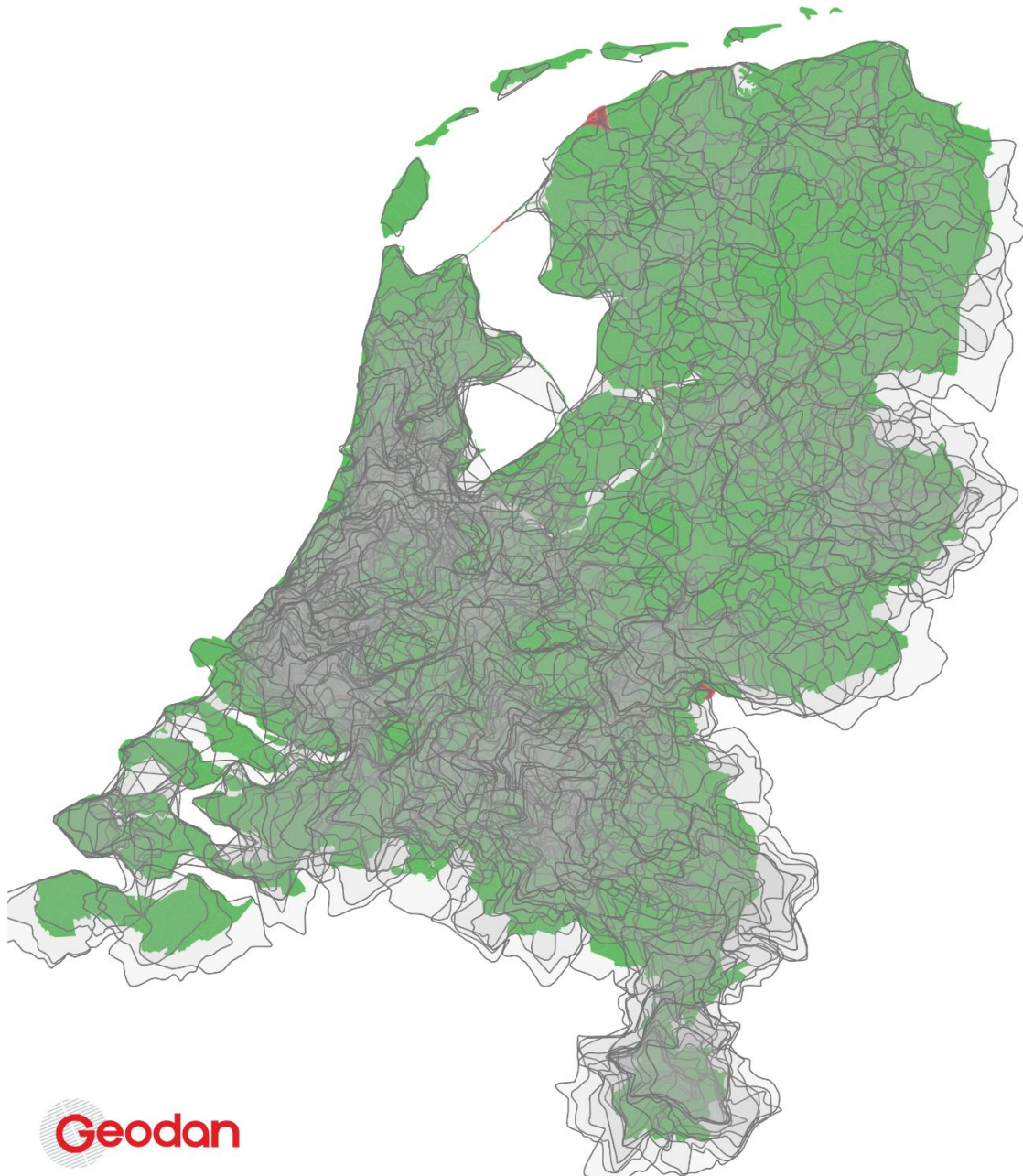

6. Afstortautomaten voor bankbiljetten verpakt 2022

(o.b.v. aantal toonbankinstellingen binnen een afstand van 20 autorijminuten)

D |

7. Afstortautomaten voor munten 2022

